

Markkinoiden toimivuus ja kilpailullisuuden lisääminen

Yritystukiseminaari 22.1.2019

Ylijohtaja Antti Neimala

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kilpailullisuus ja toimivat markkinat

Peruslähtökohtia

- Kilpailullisuus = kaikilla yrityksillä on tasapuoliset toimintaedellytykset toimia markkinoilla ja kilpailla asiakkaista; markkinoilletuloon tai siellä toimimiseen ei liity perusteettomia esteitä
  - Kilpailulliset markkinat luovat yrityksille kannustimia parantaa tuotteiden ja palvelun laatua, kehittää & innovoida ja painaa hintoja alas; kilpailullisuudesta hyötyy viime kädessä kuluttaja
  - Kilpailulliset markkinat on nähtävä kilpailukyvyn lähteenä; esimerkiksi kotimarkkinoiden kilpailullisuus tukee yritysten mahdollisuuksia kasvaa globaalin mittakaavan toimijoiksi
  - EU:n kilpailusääntöjen tehokas täytäntöönpano edistää kilpailullisuutta, markkinoiden toimivuutta ja suomalaisten yritysten kasvua ja kilpailukykyä
- Toimivat, samoihin pelisääntöihin perustuvat, sisämarkkinat Suomelle avainasia

Miltä Suomen kilpailullisuus näyttää kv. näkökulmasta?

Economy Profiles

Maailman talousfoorumin kilpailukykyvertailu 2017-2018: kyselytutkimus yritysjohtajille, jonka osatekijänä selvitetty myös kilpailullisuutta

Finland

1) Intensity of local competition

“In your country, how intense is competition in the local markets?”

→ Suomen sijoitus 97/137.

2) Extent of market dominance

“In your country, how do you characterize corporate activity?”

→ Suomen sijoitus 33/137

3) Effectiveness of anti-monopoly policy

- In your country, how effective are anti-monopoly policies at ensuring fair competition?

→ Suomen sijoitus 1/137

Index Component	Rank/137	Value	Trend
 6th pillar: Goods market efficiency	17	5.2	—
6.01 Intensity of local competition	97	4.7	—
6.02 Extent of market dominance	33	4.3	—
6.03 Effectiveness of anti-monopoly policy	1	5.7	—
6.04 Effect of taxation on incentives to invest	35	4.3	—
6.06 Total tax rate % profits	71	38.1	—
6.08 No. of procedures to start a business	7	3	—
6.07 Time to start a business days	81	14.0	—
6.08 Agricultural policy costs	45	4.1	—
6.09 Prevalence of non-tariff barriers	3	5.7	—
6.10 Trade tariffs % duty	6	1.1	—
6.11 Prevalence of foreign ownership	28	5.2	—
6.12 Business impact of rules on FDI	3	6.0	—
6.16 Burden of customs procedures	2	6.3	—
6.14 Imports % GDP	85	37.5	—
6.16 Degree of customer orientation	24	5.5	—
6.16 Buyer sophistication	12	4.7	—

- Vertailu on hyödyllinen työkalu, mutta tuloksista ei kannata vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä; kyselytutkimuksilla on rajoitteensa

Kilpailullisuuden edistäminen Suomessa

- Maailman talousfoorumien vertailun tulokset tukevat sitä havaintoa, että kilpailupolitiikassa huomio tulee kiinnittää erityisesti kotimarkkinoiden kilpailullisuuden lisäämiseen, esimerkiksi
  - **Julkisten ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisiin toimintaedellytyksiin eli kilpailuneutraliteettiin:** julkistaustaisilla yrityksillä ei saa olla markkinoilla toimiessaan olla käytössään perusteettomia etuja (esim kustannusvastaamaton hinnoittelu, elinkeinotoiminta virastomuodossa), jotka asettavat ne muita yrityksiä parempaan asemaan
  - ✓ KKV valvoo nykyisellään kilpailuneutraliteettia kilpailulain nojalla, mutta sen toimivaltaan puuttua kilpailua vääristävään toimintaan liittyä tiettyjä rajoituksia ja poikkeuksia
  - ✓ On perusteltua arvioida, varmistaako nykyinen lainsäädäntökehikko tasapuoliset toimintaolosuhteet markkinoilla, ja olisiko valvontaa tarpeen tehostaa
- **Kotimarkkinoiden kilpailullisuuden lisäämiseen esim.** sektoreilla, joilla on kilpailun esteitä/kilpailu toimii puutteellisesti, esim. lääkehuolto ja apteekit

Kilpailullisuus ja yritystuet (1)

Miten yritystukien avulla voidaan edistää markkinoiden toimivuutta?

- Yritystuki vääristää aina lähtökohtaisesti kilpailua markkinoilla; jo tämän vuoksi on aina perusteltua pohtia vaihtoehtoisia politiikkakeinoja (esim. sääntely, informaatio-ohjaus) ennen yritystukijärjestelmän käyttöönottoa
  - Kun yritystuki kohdennetaan markkinoiden toimintapuutteeseen, se voi tuottaa lisäarvoa koko kansantalouden tasolla esim.
    - ✓ Innovaatiotuet – positiiviset ulkoisvaikutukset (esim. uuden tuottavuutta vahvistavan tiedon leviäminen)
    - ✓ Ympäristötuet – negatiivisten ulkoisvaikutusten estäminen (esim. ympäristön saastuminen)
- Näidenkin ”hyvien” tukien myöntäminen voi johtaa ei-toivottuun lopputulemaan markkinoiden toimivuuden kannalta; siksi tuen oikea kohdentaminen sekä tuen vaikuttavuuden säännöllinen arviointi
- Yritystukia myönnetään myös yhteiskunnallisten ja oikeudenmukaisuustavoitteiden saavuttamiseen (esim. sosiaalinen asuntotuotanto ja julkisen palvelun velvoite)
- Näitä tukia ei voida arvioida markkinoiden toimivuuteen liittyvillä mittareilla. Mutta tukijärjestelmän ehdoilla on mahdollisuus huomioida kilpailuun liittyviä näkökohtia sekä kannustaa yrityksiä kehittämään toimintaansa

Kilpailullisuus ja yritystuet (2)

- Pitäisikö yritystukikeskustelua suunnata - leikkaamisen ja tukien uudelleenkohdentamisen ohella – ylipäätään enemmän yritystukijärjestelmän suunnitteluun + laatuun liittyviin näkökohtiin?
  - Minkälainen yritystukijärjestelmä edistää markkinoiden toimivuutta ja minimoi kilpailun vääristymät, esimerkiksi:
    - Avoin, syrjimätön ja objektiivisiin kriteereihin perustuva hakumenettely
    - Mahdollisimmat selkeät ja ennustettavat kriteerit/mittarit tuen myöntämiselle
    - Tuen kannustavuus arvioidaan aidosti - tuella todella lisäarvoa
    - Tuki-instrumentti vastaa tarvetta/markkinapuutetta: suorat avustukset lähtökohtaisesti kilpailua vääristävämpiä ja valtiolle kalliimpia kuin palautuvat tuet
    - Tukea myönnettäessä huomioidaan kilpailunäkökulma; kilpailun vääristymät ilmeisiä esim. seuraavissa tapauksissa
      - Tuki määräävässä markkina-asemassa olevalle yritykselle, jonka asema markkinoilla vahvistuu tuen seurauksena
      - Vaikeuksissaolevien yritysten tukeminen – estää uusien yritysten tulon markkinoille
      - Tuotantotuki, joka vain ylläpitää tuotantoa tai tiettyä hintatasoa
- Kyse viime kädessä tuen myönteisten ja kielteisten (kilpailuvaikutusten) arvioinnista – kilpailuvaikutuksille annettava aito painoarvo tässä yhtälössä
- Olisiko kritisoitujen ”säilyttävien tukien” kriteerejä ja ehtoja mahdollista muokata siten, että tuet palvelisivat enemmän uudistumista ja yhteiskunnan kokonaishyvintä?

Mikä on EU:n valtiontukisääntelyn rooli kilpailullisuuden edistämisen kannalta?

- EU-säännöt muodostavat raamit Suomen ja EU-maiden yritystukipolitiikalle – sääntelyn tarkoitus haitallisten kilpailuvaikutusten minimointi sisämarkkinoilla. Sääntelyn rakenne:
  - 1) markkinoiden toimivuutta tarkastellaan yksityiskohtaisesti volyymiltään isojen ja uuden tyyppisten tukien kohdalla (esim. kohdistuuko tuki aidosti markkinapuutteeseen)
  - 2) 97% EU-maiden tuista – noin 94 MRD EUR/vuosi – myönnetään ns. ryhmäpoikkeus-asetuksen nojalla: ei komission ennakkovalvontaa; melko joustavat kriteerit joita jäsenvaltio arvioi
- Yritystuen laadun parantaminen paljolti kansallinen asia, mutta EU-säännösten merkitystä ei voi vähätellä (koti)markkinoiden toimivuuden näkökulmasta
  - ✓ EU-säännöt luovat perustan, jonka päälle kansalliset tukijärjestelmät rakennetaan
  - ✓ Jos EU-sääntelyssä on markkinoiden toimivuuden näkökulmasta valuvika, kynnys ottaa käyttöön kunnianhimoisemmat kansalliset säännöt voi toisinaan olla korkealla
- Komissio on käynnistänyt 7.1.2019 EU-sääntöjen evaluaation → momentum vaikuttaa yritystukiin myös markkinoiden toimivuuden näkökulmasta:
  - ✓ Sisämarkkinanäkökulma ~ level playing field: mahdollisuus vaikuttaa haitallisiin, kilpailua EU:ssa eniten vääristäviin tukiiin (tuen uudelleenkohdentaminen, rajaaminen, ennakkovalvonta, poisto)
  - Yritystukien olemassaoloa perustellaan toisinaan pelkästään muiden maiden tukikäytänteillä; ”Meille tukea, kun kaveritkin saa” -argumenttiin voidaan puuttua EU-tason sääntelyä uudistettaessa
  - ✓ Kotimarkkinanäkökulma: EU:n valtiontukisäännöt muodostavat peruskriteerit myös kunta/maakuntatason tukipolitiikalle → asianmukainen ja tiukka sääntely edesauttaa markkinoiden toimivuutta ja voi minimoida tukikilpailua Suomen sisällä

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet